

Naturhistorisk Forening for Fyn

Forårsprogram 2019

2019 Forårsprogram for Naturhistorisk Forening for Fyn 2019

Marts	April	Maj	Juni	Juli	August
Fr 1	Ma 1	On 1	Lø 1	Ma 1	To 1 ●
Lø 2	Ti 2	To 2	Sø 2	Ti 2 ●	Fr 2
Sø 3	On 3	Fr 3	Ma 3 ●	On 3	Lø 3
Ma 4	To 4	Lø 4 Morkelttur	Ti 4	To 4	Sø 4
Ti 5	Fr 5 ●	Sø 5 ●	On 5 Langesø	Fr 5	Ma 5
On 6 ●	Lø 6	Ma 6	To 6	Lø 6	Ma 5
To 7	Sø 7	Ti 7	Fr 7	Sø 7	On Afventur til Torø
Fr 8	Ma 8	On 8	Lø 8	Ma 8	To 8
Lø 9	Ti 9	To 9	Sø 9 Pinsedag	Ti 9 ●	Fr 9
Sø 10	On 10	Fr 10	Ma 10 ● 2. pinsedag	On 10	Lø 10
Ma 11	To 11	Lø 11	Ma 11	To 11	Sø 11
Ti 12	Fr 12 ●	Sø 12 ● Nr. Broby	On 12	Fr 12	Ma 12
On 13	Lø 13	Ma 13	To 13	Lø 13	Sø 12
To 14 ●	Sø 14 Palmesøndag	Ti 14	Fr 14	Sø 14	On 14
Fr 15	Ma 15	On 15	Lø 15	Ma 15	To 15 ○
Lø 16	Ti 16	To 16	Sø 16	Ti 16 ○	Fr 16
Sø 17	On 17	Fr 17 Bededag	Ma 17 ○	On 17	Lø 17
Ma 18	To 18 Skærtorsdag	Lø 18 ○	Ti 18	To 18	Sø 18
Ti 19	Fr 19 ○ Langfredag	Sø 19	On 19	Fr 19	Ma 19
Generalforsamling	Lø 20	Ma 20	To 20	Lø 20	Ma 19
To 21 ○	Sø 21 Påskedag	Ti 21	Fr 21	Sø 21	On 21
Fr 22	Ma 22 2. påskedag	On 22	Lø 22	Ma 22	To 22
Lø 23	Ti 23	To 23	Sø 23	Ti 23	Fr 23 ●
Sø 24	On 24	Fr 24	Ma 24	On 24	Lø 24
Ma 25	To 25	Lø 25	To 25 ●	To 25 ●	Sø 25
Ti 26	Fr 26	Sø 26 Helnæs	On 26	Fr 26	Ma 26
On 27	Lø 27 ●	Ma 27	To 27	Lø 27	Sø 25
To 28 ○	Sø 28	Ti 28	Fr 28	Sø 28	On 28
Fr 29	Ma 29	On 29	Lø 29	Ma 29	To 29
Lø 30	Ti 30	To 30 Kr. himmelfartsdag	Sø 30	Ti 30	Fr 30 ●
Sø 31	Fr 31			On 31	Lø 31

Naturhistorisk Forening for Fyn's formål er at udbrede og fremme kendskabet til naturen, og virke for bevarelse af natur- og landskaber.

Formålet søges opnået ved afholdelse af ekskursioner, biologiske og geologisk-geografiske undersøgelser, foredrag m.m.

Enhver der sympatiserer med foreningens formål kan blive medlem, og indmeldelse kan ske til kassen.

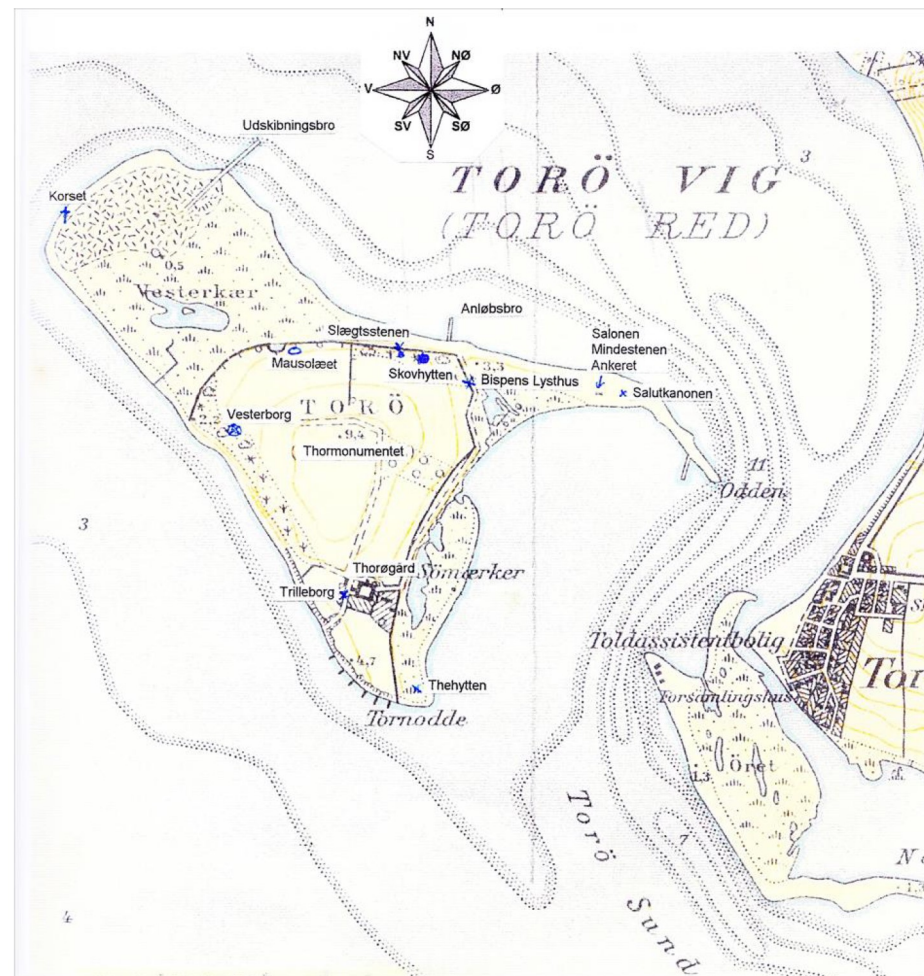
Kontingentet er 150,- kr. årligt og dækker husstandens medlemmer.

Kontingent for 2019

Vi håber, at du fortsat vil støtte foreningen og deltage i vores ekskursioner og andre arrangementer. Kontingentet for 2019 udgør kr. 150,- og bedes indbetalt senest den 1. april 2019.

Obs
ingen girokort

Bestyrelsen beder medlemmerne om at indbetale kontingentet på vores konto i Nordfyns Bank reg. Nr. 6864 konto 1077927 - husk at angive indbetal.

Søkort ca. 1900 - Fotograf: Ikke angivet

Kilde: <https://historiskatlas.dk/>

Torø ligger syd for Assens ved det lille hyggelige fiskerleje Torø Huse. Øen er på ca. 65 ha. Tidligere kunne man sejle hele vejen rundt om øen, men havstrømme tilførte Torø Sund så meget sand og andet materiale, at øen fra midten af 1990'erne blev landfast med Fyn. Københavns Lærerforening er ejer af øen. Den har i årtier været benyttet som feriekoloni for københavnere. Der er et afmærket stiforløb øen rundt, som man skal benytte. Turen tager ca. 1½ time. Strandene er værdifulde for dyre- og plantelivet. Her findes strandmalurt, gul snerre m.m. Der er mulighed for at se marsvin, sæler og ande- og vadefugle. Der er fundet flere spor fra oldtiden bl. a. skeletterne af en voksen og to børn.

Aftentur til Torø ved Assens

- Dato:** Onsdag den 7. august 2019.
- Tid:** kl. 17:00
- Mødested** Parkeringspladsen ved Torøhuse forsamlingshus
- Turguide:** Lone Skov
- Kontaktperson:** Lone Skov, mobil 6141 3800
eller mail: loneskov6@gmail.com
- Pris:** Gratis for medlemmer
- Tilmelding:** Ikke nødvendig
- HUSK:** Stierne er naturstier og kræver solidt - praktisk fodtøj, så tag gummistøvler eller vandrestøvler på. Medbring frokost og drikke evt. andre forfriskninger til dagen. Husk kikkert, hvis du er interesseret i fugle.

Nutidigt luftfoto af Torø

Kilde: <https://www.google.dk/maps/@55.2470827,9.8805138,15z>

I en 100 årigs fodspor.

Forårsprogrammet for 2019 rummer en gentagelse af foreningens første ekskursion:

En studietur til Langesø.

Jubilæumstur til Langesø - i en 100 årigs fodspor, leder automatisk tankerne hen på Jonas Jonassons bog "Den hundredårige der kravlede ud ad vinduet og forsvandt". Vores oplevelser blive næppe så eksotiske og vidtløftige som Allan Karlssons, men vi kan da håbe på et par overraskelser.

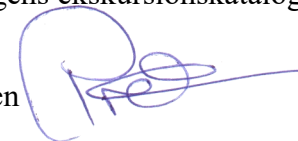

På generalforsamlingen sidste år slog jeg til lyd for, at vi gik fra at være en hierarkisk forening til netværksforening. Forårets program viser en god begyndelsen på denne proces. Flere af de ture, som findes i forårets program, er opstået med udgangspunkt i generalforsamlingen. Det er også glædeligt, at flere af foreningens medlemmer er kommet på banen, både med forslag til ekskursionsmål og som ansvarlige for planlægningen. Tak for det. Skulle nogen af foreningens medlemmer sidde som en anden Allan Karlsson og kede sig, er der stadig masser af plads til at lave ekskursioner til efterårets program.

En af ekskursionerne går til Torø. I 1990 havde jeg fornøjelsen af at lave en tur sammen med Heine Laursen til Torø med fokus på botanik, ornitologi, geologi - en tur som jeg selv tænker tilbage på med meget stor fornøjelse. Selv om Torø i de mellemliggende år er blevet landfast med resten af Fyn, gælder jeg mig meget til at gense øen og en tur af "Memory Lane"

Helnæs er også en gammel kending i foreningens ekskursionskatalog og er altid et besøg værd.

Jeg håber, at vi ses på turene - derude i naturen

Generalforsamling 2019

- Dato:** Onsdag d. 20. marts 2019.
- Tid:** Kl. 19:00 til ca. kl. 22:00.
- Mødested:** Danhostel Kragssbjerggård
Kragssbjergvej 121, 5230 Odense
Se kortet på næste side

Inden generalforsamlingen får vi som de første muligheden for at få præsenteret helt nye og spændende resultater for konsekvenserne af en øget næringsbelastning i Odense Fjord pga stigende nedbørmængder forårsaget af klimaændringerne.

Det er Rose Jørgensen der med udgangspunkt i hendes speciale vil holde foredraget ”**Klimaændringernes betydning for Odense Fjord**”. (Se næste side)

Efter foredraget, kaffen og lagkagen vil vi gå over til generalforsamlingen, som jævnfør vedtægterne har den nedenstående dagsorden.

Dagsorden (jævnfør foreningens vedtægter § 5)

1. Valg af dirigent
2. Formandens beretning.
3. Fremlæggelse af det reviderede regnskab, herunder fastsættelse af kontingent efter bestyrelsens indstilling.
4. Forhandling af spørgsmål og forslag fremsat af bestyrelsen eller medlemmer
5. Valg af bestyrelsesmedlemmer, en suppleant, 2 revisorer.
På valg til bestyrelsen er Bente Lambertsen, Flemming Christiansen, Preben Nielsen og Ole Fredslund Hansen (De tre første modtager genvalg, men Ole ønsker at udtræde af bestyrelsen)
Suppleant Bodil Schrøder modtager genvalg
Revisor Jytte Dall og Knud Knudsen modtager genvalg.
6. Eventuelt.

viste sig at være samlede fra alle Nordens lande, skønt de kun var hentede fra de nærmeste marker.

Så tog vi en liden middagsrast i Komigen krohave, hvorpaa vi var „lide“ til at tage fat på ny. Så gik turen ind gennem skoven til Staviss å; så et stykke langs ned denne og siden ned i Dybmose, hvor igler sloges med snegle, og hvor der var en vrimmel af lavere planter. Intet under, at det gik trøgt med at komme herfra, og dog var der endnu tilbage Tagmose med en større, morsom ma (eng) ved og dernæst en tør sandet strækning langs banen tilbage til udgangsstedet.

På må og få nævnes her nogle af de mangfoldige planterarter, der fandtes paa turen.

Berberis (Berberis vulgaris), Bibernelle (Poterium sangiusorba), Ærenpris (Veronica), mange arter, Mangeløv (Aspidium) ligeledes, Trenervet snerre (Galium boreale), Rundskulpe (Neslia paniculata), Vintergrøn (Pyrola minor), Engelsød (Polypodium) alle tre danske arter, Vårsalat (Valerianella) begge arter, Tidlig hejresvingel (Schedonorus Beneketii), Sump-Bunke (Aira discolor), Kærrtehage (Triglochin palustre)

For begyndere var der ikke så lidt nyt; for viderekomne var det nærmest repetition og ny findesteder, men det hele samvær prægedes af en ypperlig stemning, og gennem det således godt begyndte samarbejde håber vi, at kærligheden til og kundskaben om naturen må øges her blandt fynboerne, og her er arbejdsgræne nok, så der kan blive noget for enhver smag. Området er også så passelig stort, så medlemmerne kan mødes og blive kendt.

Martin P. Rudum.

Vi forsøger at genskabe noget af den studietur, som er beskrevet ovenover for både at fejre foreningens jubilæum og for at se, hvor meget og hvordan naturen har ændret sig på de 100 år.

For at sikre, at der bliver en ”ypperlig stemning” på denne 100-års jubilæumsturen vil foreningen være vært ved en lille forfriskning undervejs på turen.

I et tidligere nummer af Flora og Fauna 1919, 3. hæfte side 82-84, var der publiceret nedenstående referat fra foreningens første ekskursion— en studietur til Langesø.

Studieudflugt til Langesø af naturhistorisk forening for Fyn.

De to banelinjer mellem Odense og Bogense er ret forskellige. Den ældre „nordfynske“ svinger sig i magelige krumninger ud over „Sletten“; det gælder om at betjene det mest mulige opland og dog ikke gøre vejen overdreven lang. Den nyere „nordvestbanen“ stikker på en vis lige til, men gør ellers de utalligste småbugtninger som en snog, der skyder sig fremad. Bægge dele afhænger af egnens forhold. Sletten er ikke flad som en hedeplade. Tværtimod. Den har sine højedrag og dalsænkninger. Men de er langstrakte, så en bane kan anlægges ret hensynsløs af dem. Navnet betyder simpelthen det glatte, det skovløse, lige som i ældre tid et slet stykke tøj var et glat stykke tøj, ikke et låddent eller nubret. Befolkningen modsætter også den dag i dag skovegne med Sletten.

Nordvestbanen gennemfarer derimod en landstrækning med en forvirret, broget blanding af mindre bakkedrag med dybe sænkninger imellem, der hver er eller har været en lille mose. Mange af højderne er kronede af smålunde, og sine steder har vi rester af de store gamle skove. Intet under, at banen må kringele sig frem.

Hertil dette virre af højder og sænkninger, nær Langesø, havde vi en studieudflugt grundlovsdagen, hvortil der var c. 30 Medlemmer, folk af forskellige livsstillinger: husmænd og haandværkere, læger, lærere og adjunkter, men med et fælles mål: at lære naturen og naturlivet bedre at kende.

Tæt ved Langesø station blev der begyndt. Til den ene side var der en stejl skrænt med tørlandsvegetation, til den anden en sumpet skov med bregner og lignende. Ved Ulstrupsmose nød vi vor mellemmad, mens nattergalen slog sine triller i krattet, og sneppen rugede sine Æg i mosen.

I en lille sø ved Bredbjerg var der rigelig med alger. Og et par guldsmede skød til vor ære ham og forvandledes fra nymfer til fuldt udviklet insekt. Lidt efter slog en flok sig ned i en stenhob og undersøgte stenarterne; de

Foredrag: Klimaændringernes betydning for Odense Fjord

Igen i 2018 blev der observeret bundvendinger i Odense Fjord til trods for en væsentlig reduktion i fosfor- og kvælstoftilførslen siden 1980-erne. Årsagen til bundvendingerne, hvor der frigives svovlbrente fra det rådne organisk materiale på havbunden, skyldes store mængder næringsalte i vandmiljøet. Næringsstoffer stammer bl.a fra overløbs-hændelser ved rensningsanlæggene, der ikke er bygget til at kunne af-tage så store mængder nedbør. En af de forventede effekter af klima-ændringerne er en øget nedbørsmængde og dermed en øget nærings-saltbelastning af vandmiljøerne. Men hvilke konsekvenser får det?

Det kan Rose Jørgensen give et bud på, da hun er tæt på at afslutte sit speciale, hvor hun undersøger konsekvenserne af en øget næringsbe-lastningen i Odense Fjord pga stigende nedbørsmængder forårsaget af klimaændringerne. Hun har benyttet et særligt IT-program (MIKE 3) til at beregne næringsbelastningen i Odense Fjord ved forskellige overløbshændelser ved Ejby Mølle rensanlæg. Her har hun undersøgt forskellige faktorer, som har betydning for livet i den indre og ydre del af fjorden (secchi-dybde, phytoplankton, chlorofyll, DN, DP og DO i vandsøjlen). Rose har udelukkende undersøgt belastning fra Ejby Møl-le rensanlæg, hvilket betyder at de resultater der vises, er for omkring 2 % af hele oplandet til fjorden og 14 % af det opland til fjorden, der består af byområder.

Kortkilde: <https://www.google.dk/maps/place/Danhostel+Kragssbjergg%C3%A5rd/@55.3866579,10.4121926,16z/data=!4m5!3m4!1s0x464d2013c13efe8d:0x370dd37ed83d309b!8m2!3d55.3852531!4d10.4079011>

Morkeltur til Lundsgårdklinten

- Dato:** Lørdag den 4. maj 2019
- Tid:** Kl. 10:00 til ca. kl. 14:00
- Mødested:** Parkeringspladsen ved Lundsgård Klint SØ for Kerteminde
- Turguide:** Bente Lambertsen
- Kontaktperson:** Bente Lambertsen mobil 2349 5898
- Pris:** Gratis for medlemmer
- Tilmelding:** Ingen
- HUSK:** Kniv, kurv, madpakke, drikke, støvler og varmt tøj

Kom og deltag i vores traditionsrige morkeltur til Lundsgård Klinten, som arrangeres i samarbejde med svampeforeningen "Pahati".

Sidste år fandt vi kun nogle enkelte spiselige morkler, men en pæn mængde vårmusseroner. Måske er vi mere heldige i år. Vi tjekker nok også lige området omkring vandrerhjemmet for morkler.

Prøv også de lækre nye Skovløg, der plejer at være fremme. En forårsdelikatesse der kan bruges som miniporrer.

Jubilæumstur til Langesø - i en 100 årigs fodspor

- Dato:** Onsdag d. 5. juni 2019.
- Tid:** Kl. 10:00 - ca. 15:00.
- Mødested:** Langesøvej - skovvejen kort før cykelstien mellem Odense og Langesø
- Turguide:** Bente Lambertsen og Preben Nielsen
- Kontaktperson:** Birthe Rosholt mobil 6168 0588
- Pris:** Gratis for medlemmer
- Tilmelding:** Ingen
- HUSK:** Stierne er naturstier og kræver solidt - praktisk fodtøj, så tag gummistøvler eller vandrestøvler på. Medbring frokost og drikke evt. andre forfriskninger til dagen. Husk kikkert, hvis du er interesseret i fugle.

Naturh. Forening for Fyn afholdt i Forbindelse med Ekskursionen til Langesø den 5. Juni en kort Generalforsamling. I Følge Lovene skal Bestyrelsesvalg og Regnskabsaflæggelsen først foretages til næste Aar. — Til Revisorer valgtes Frk. A. Lohse og Kaptajn Lassen, Odense. — Foreningens Medlemstal er i stærk Fremgang, og der er nu ca. 80 Medlemmer.

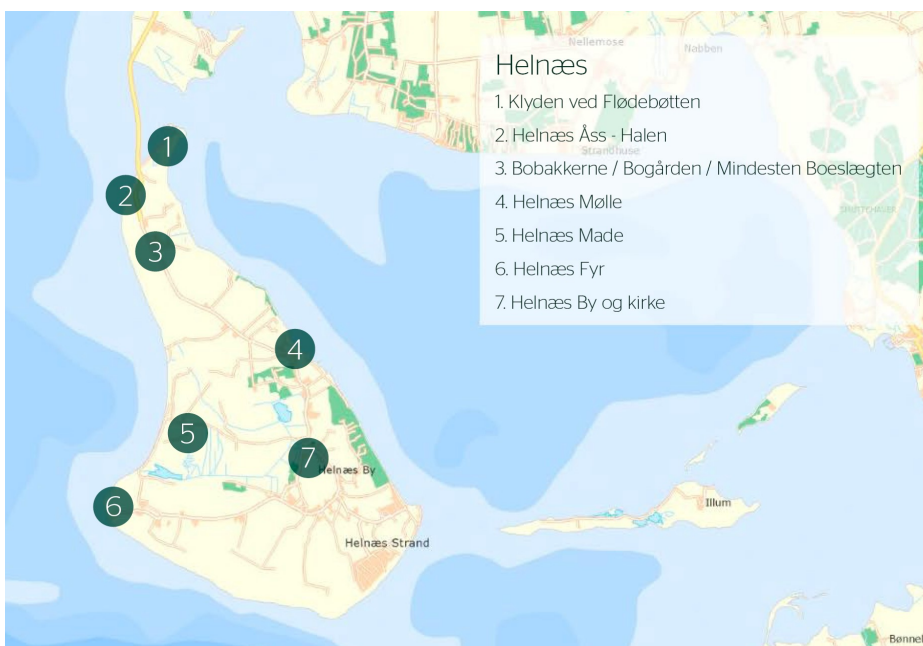
Der foretages Ekskursion til Egeskov den 13. Juli, Mødested: Rudme St. Kl. 9,15, til Brenderup under Ledelse af Læge A. Munck, Skovshøjrup, den 17. August, Mødested: Brenderup St. Kl. ca. 10 og til Odense Omegn under Ledelse af Forstander J. Lange, Husmandssk. Mødested: Husmandsskolen Kl. 10,30.

P. J. Pedersen.

god badestrand. Maden har været vådområde, men pumperne er blevet slukket. Dette har bevirket at fugle og planteliv har fået en stor opblomstring. En travetur på stien giver mulighed for at nærstudere det rige dyre- og planteliv. Vi følger den afmærkede sti, der er ca. 3 km.

Helnæs har et rigt fugle- og planteliv. Der kan ses viber, strandskader, klyder, rødben, diverse andefugle m.m. og eksempelvis majgøgeurt og store arealer af engelskgræs. Evt. kan vi til slut slå et slag ud omkring Helnæs fyr, hvor der er 5 gravhøje fra stenalderen.

Det nedenstående kort viser nogle af de lokaliteter vi vil besøge. Hvis du vil forberede dig på turen kan du læse mere på <https://naturstyrelsen.dk/naturoplevelser/naturguider/helnæs/sevaerdigheder/>

Kortkilde: <https://naturstyrelsen.dk/media/136814/kort-digital-guide-web-sevaerdigheder-helnæs.pdf>

Rundtur omkring Nr. Broby

- Dato:** Søndag d. 12. maj 2019
- Tid:** Kl. 10:00 til ca. kl. 16:00
- Mødested:** P-pladsen ved Nr. Broby kirke - benyt den bagved kirken ved graverkontor/kapel.
- Turguide:** Inge Margrethe Madsen
- Kontaktperson:** Birthe Rosholt mobil 6168 0588
- Pris:** Gratis for medlemmer
- Tilmelding:** Ingen
- HUSK:** Stierne er naturstier og kræver solidt - praktisk fodtøj, så tag gummistøvler eller vandrestøvler på.

Medbring frokost og drikkeelse evt. andre forfriskninger til dagen. Husk kikkert, hvis du er interesseret i fugle.

Odense Å blev som mange andre åer i 1960-erne rettet ud og bl.a. den hvide stork forsvandt fra området. I forbindelse med genslygning af åen blev der i 2012 opført et fugletårn og vi vil starte rundturen med at følge stien ud til fugletårnet.

Når vi kommer tilbage til bilerne igen, vil vi undersøge, om vi kan komme ind og se

Nr. Broby kirke og evt. krypten, da Ellen Marsvin og hendes 2 ægtemænd ligger begravet i krypten under Nr. Broby kirke.

Ellen Marsvin, der blev født i Landskrona i 1572 og døde i 1649 på Holckenhavn, var en af tidens rigeste og største jordbesiddere. Hun blev i 1589 gift med Ludvig Munk, med hvem hun i 1598 fik datteren Kirsten Munk. Efter Ludvig Munks død blev hun i 1607 gift med Knud Rud fra Sandholt gods, men hun blev hurtigt enke igen, da han døde i 1611.

Ellen Marsvin giftede sig til de første ejendomme, men hun forstod at investere og foruden Lundegård var hun ejer af Ellensborg - det nuværende Holckenhavn, Boller, Rosenvold, Øerne Tåsinge og Thurø m.fl. Hun byggede bl.a. Thurø Kirke og laden på Lundegård. Lundegård hovedbygning blev omkring 1800 ændret, men den flotte lade står der endnu. I 1615 blev datteren Kirsten Munk gift til venstre hånd med kongen Chr. den IV og "vielsen" foregik på Lundegård. Kirsten Munk arvede Lundegård og i hendes ægteskab med kongen fik hun bl.a. datteren Leonora Christina Ulfeldt.

Efter vandreturen kører vi til Lærkedal, hvorfra vi vandrer til Synebjerg 82 m.o.h. Bakkerne er skabt af isfremstød både fra Nord og sydøst. Morænebakker, Synebjergbuen og bakkerne har sammenhæng med de Sydfynske Alper. I området er der bl.a. ræve- og grævlingegrave.

Tur til Helnæs

- Dato:** Søndag d. 26. maj 2019
- Tid:** Kl. 10:00 til ca. kl. 17:00
- Mødested:** Parkeringspladsen til højre efter dæmningen på Helnæs.
- Turguide:** Lone Skov
- Kontaktperson:** Lone Skov, mobil 6141 3800, eller mail: loneskov6@gmail.com
- Pris:** Gratis for medlemmer
- Tilmelding:** Ikke nødvendig
- HUSK:** Stierne er naturstier og kræver solidt - praktisk fodtøj, så tag gummistøvler eller vandrestøvler på. Medbring frokost og drikke evt. andre forfriskninger til dagen. Husk kikkert, hvis du er interesseret i fugle.

Helnæs er en halvø, der er beliggende mellem Assens og Fåborg. Halvøen byder på et varieret landskab med et bakket terræn og en flad made.

Vi starter på den afmærkede sti i de fredede Bo Bakker, som ligger forrest på halvøen, når vi har passeret den naturlige dæmning fra Avernæs. Denne tur er ikke egnet for gangbesværede.

Vi spiser vores medbragte mad ved parkeringspladsen, som er beliggende højt over stranden med flot udsigt til Als og Sønderjylland.

Herefter kører vi til Helnæs made, som er et Natura 2000 område. Det består af ca. 300 ha eng og marker, små vandhuller og adgang til en
